

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ МУАССАСАЛАРИДА МУСИҚИЙ ТАРБИЯНИНГ АҲАМИЯТИ

Jumanazarova Sevinch G'ulom qizi
Guliston Davlat Pedagogika instituti
Ijtimoiy-gumanitar fanlar fakulteti
Musiqa ta'limi yo'nalishi 3-kurs talabasi

Аннотация. Inson kamolotida uning ko'pchilik narsalarga zarurati tug'iladi. Deylik kundalak sharoitidagi zaruriyatlari: u aqliy mehnat bilan shug'ullanganidan keyin dam olib xordiq chiqarmog'i odatiy 3 mahallik tamaddi qilmog'i, shu jumladan jismoniy mahnat bilan ham shug'ullanmog'I lozim. Odamning barcha mavhum his tuyg'ulari uning rahiyati asosida kelib chiqadi. Ruhiyatning ozuqasi esa bevosita musiqa hisohlanadi

Калит so'zlar: Musiqa, san'at va madaniyat, hayot, inson, marosim.

ЗНАЧЕНИЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Аннотация. Когда человек взрослеет, ему нужно много вещей. Скажем, его потребности в условиях кундалака: после умственной работы он должен отдохнуть и расслабиться, питаться обычным 3-разовым питанием, включая физическую работу. Все абстрактные чувства человека основаны на его удовольствии. Пищей души непосредственно считается музыка.

Ключевые слова: Музыка, искусство и культура, жизнь, люди, ритуал

THE IMPORTANCE OF MUSIC EDUCATION IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract. As a person matures, he needs many things. Let's say his needs in the conditions of the kundalak: after doing mental work, he should rest and relax, eat the usual 3 meals, including physical work. All abstract feelings of a person are based on his pleasure. The food of the soul is directly considered music

Key words: Music, art and culture, life, people, ritual

Kirish

Musiqa – san'at turlaridan biridir . Musiqa san'ati asarlari ma'naviy boyliklar hisoblanadi va kishilarga estetik zavq beradi, ularga ma'naviy ozuqa bo'ladi va estetik didini tarbiyalaydi . Musiqa inson hayoti davomida unga doimo hamrohdir . Musiqa sadolari ostida qilingan mehnat unumli, musiqa bilan olingan dam maroqli

bo'ladi. Kishilarning bayramlari, to'y tomoshalari ham, fojiali motam marosimlari ham musiqa bilan o'tadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Musiqa san'ati juda qadimda paydo bo'lib ibtidoiy jamoa tuzumi davrida yashagan odamlar tabiatdagi musiqiy va shovqin tovushlarni farqlay bilganlar, kuylashni o'rganganlar, dastlabki cholg'u sozlarini yaratganlar. Hozirgi kungacha bu sozlar takomillashgan, ulardagi ijro uslublari ham rivojlanib boyigan. Xalq orasidagi musiqiy qobiliyatlarga ega bo'lgan kishilar ajoyib musiqa asarlari yaratib musiqa san'atini boyitganlar. Musiqa san'ati paydo bo'lgandan boshlab bugungi kungacha ikki yo'nalishda rivojlangan, degan fikr o'rinli. Birinchi yo'nalish - xalq musiqiy ijodi. Ikkinchi yo'nalish - kompozitorlik ijodi. Qadimda xalq orasida xonanda va sozandalar yashagan. Ular kuy va qo'shiqlar yaratganlar. Bu asarlar nota yozuvi bo'lmaganligi sababli og'izdan-og'izga o'tib bizgacha etib kelgan... Kompozitorlar o'z asarlarini nota bilan yozadilar. Bu erda muallif aniq bo'lgani sabab ularning asarlari xalq musiqiy ijodi namunalaridan alohida turadi. Har bir san'at turining o'z janrlari bo'lgani kabi musiqa san'atining ham o'z janrlari bor. «Janr» so'zi frantsuzcha bo'lib "san'at asarining turi" degan ma'noni bildiradi. Masalan, rassomchilikda portret, natyurmort, peyzaj kabi janrlar bor.

Musiqa san'ati janrlari ikki xil:

1. Xalq musiqa ijodi janrlari.
2. Kompozitorlik ijodi janrlari.

Masalan o'zbek musiqasida xalq musiqa ijodi janrlari quydagilardir: qo'shiq, maqomlar, dostonlar, katta ashula va boshqalar. Kompozitorlik ijodi janrlariga quyidagilar kiradi: opera, balet, simfoniya, sonata va boshqalar. Xalq musiqa ijodi va kompozitorlik ijodini solishtirganda xalq ijodi balandroq turishini e'tirof etish zarur. Xalq ijodi doimiy ravishda kompozitorlarga namuna bo'lib kelgan. Kompozitorlik ijodi xalq musiqiy merosi namunalari ta'sirida rivojlangan. Har bir xalqning o'z musiqa san'ati bor. Boshqa san'at turlari bilan bir qatorda musiqa ham xalq ma'naviy taraqqiyotining ko'zgusi hisoblanadi. Musiqa san'ati asarlarida xalqning hayoti, turli davrlardagi ijtimoiy turmushi, urf-odatlarini, din-diyonati, axloqi haqidagi qarashlar o'z aksini topgan.

MUHOKAMA

Musiqa qachon va qayerda paydo bo'lgan? Musiqa san'atining yuzaga kelishida qanday omillar muhim ahamiyatga ega bo'lgan? Uning shakllanishi va rivojlanishi qanday kechgan? Shu kabi savollar azaldan insoniyatni qiziqtirgani ma'lum. Turli xalqlarda bu borada xilma-xil rivoyat va afsonalar, og'zaki irod turida ertak va dostonlar shakllangan. Musiqa san'ati yaratgan parvardigorning qudrati ila bu olamda paydo bo'ldi degan birlamchi g'oyalar ham ilgari surilgan. Yunon mifologiyasiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, ularni nuqtai nazarida musiqa bu ilohiyot bo'lib, u bilan

xudolarni ulug'lashda va ularga hamdu sanolarini musiqa (qo'shiq) orqali ifodalashgan. Masalan, "peana" va "noma"-Apallon, "parfenii" va "yupingi"-Artemida, "difiramb", "iobakx" va "fallik"-Dionis, "iula"-Demetra, "metroa"-Kibela va yana bir qator hudolar sharafiga ijro etilgan qo'shiqlar mavjud bo'lgan. Undan tashqari alohida musiqa xudolari ham bo'lgan. Osiyo mintaqamizda esa musiqa tabobatning bir bo'lagi sifatida qaralgan degan taxminlar ham bor. Shamanlar har xil chiltonlaru dutorsimon musiqiy asboblari ijro etib odamlar ichiga kirgan ins-u jinslarni qaytarishgan.

NATIJA

Musiqa inson bilan necha ming asrlardan beri hamrohlikda kelmoqda. Insoniyatning dunyo qarashi tafakkuri boyigani sari uning musiqasi ham o'zgarib bordi. Har bir zamonda davrda insoniyat musiqani o'ziga moslashtirib takomillashtirib keldi. Shuning uchun musiqani har kim o'zicha har xil tushunadi. Kimdir uchun musiqa bu oddiy tovushlar yig'indisi, kimdirlar uchun esa fizik xodisa namunasi, kimdir uchun hayotini ajralmas bir qismi bo'lib tasalli hursandchilik uchun xizmat qiladi Uning hayotimizdagi o'rni beqiyos. Musiqani eshitmaydigan uni tinglamaydigan odam bo'lmaydi mening nazarimda. Sababi hech bir qalb yo'qki musiqa uning eshiklarini ochib kira olmagan bo'lsa. Xar bir musiqa inson qalbiga kirib boradi Bu insonning o'ziga sezilishi yoki sezilmasligi ham mumkin. Bu hususiyat nafaqat insoniyatga baldi dunyodagi barcha narsalarga o'z tasirini o'tkazmasdan qo'yamaydi. Qadimda odamlar yirtqich hamda yovvoyi hayvonlarni ovlashda va ularnk qo'lga o'rgatishda ham musiqa sadolaridan foydalanishgan. Musiqani yana bixususiyati borki u bevosita odamni raqsga tushishga undaydi. Agar musiqa quloqni qiyomatga keltirgudek bo'lsa u odamni vahimaga, qo'rquvga solib qo'yadi. Buyuk Sarkarda sohibqiron Amir Temur bobomiz ham yurishlarida karnaychi va nog'orochilarni va zarbli cholg'uchilarni o'zi bilan olib yurgan, yurish qilayotgan hududiga dastlab erta tongda musiqachilarni yuborgan, ular quloqni qiyomatga keltirib odamlarda vahimani uyg'otgan, bundan qal'a ichkarisidagilar gangib qolgan, ruhiy zarba olgan qo'shin tabiiyki jangga kirisha olmagan. Sohibqiron esa kam yo'qotishlar evaziga o'lkalarni qo'lga kiritgan.

XULOSA

Ilk musiqa namunalari ham insonning mehnat faoliyati asosida kelib chiqqan. Undan tashqari har xil marosimlarda va motamlarda ham musiqa yetakchi o'rinda bo'lgan. Hozir ham hech bir udum va marosimlarimiz musiqa sadolarisiz bo'lmaydi. Misol uchun to'y marosimlari, udum va an'analar, turli bayramlarimiz musiqa sadolarisiz o'tmaydi.

Foydalanilgan manbalar:

1. Raximov N.N.Musiqa o'qitish metodikasi Taqrizchi U.Yu.Yuldoshev, R.N.Ergashev "Metodist nashriyoti", 2023,172 b
2. <https://youtube.com/watch?v=npLdYCGI8sQ&feature=share>

3. <https://cyberleninka.ru/article/n/musiqqa-tarbiyasining-o-quvchi-yoshlarni-komil-inson-qilib-tarbiyalashdagi-o-rni/viewer>
5. <https://youtube.com/watch?v=1VkWK3PAaLM&feature=share>
6. Jahon musiqasi tarixi fanidan o'quv qo'llanma: G'arb musiqasi san'atining XVIII asrgacha shakllanish va rivojlanish davri/ G. va R. Tursunova - Toshkent 2017
7. O'zbek musiqasi tarixi/ T. E. Solomonova - Toshkent "O'qituvchi" 1891
8. Doston navolari/ B. Matyoqubov - Toshkent 2009
9. Mahkamova, S. R. (2021). MAKTAB O'QUVCHILARIDA MUSIQA MADANIYATI DARSLARINING INTEGRALLASHUVI. Scientific progress, 1(5).
10. Xalilova, M. M. (2021). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA MUSIQA TALIM TARBIYASINING DOLZARBLIGI. Scientific progress, 1(5).
11. Mahkamova, S. R., & Shahzod, G. (2021). O 'QUVCHILAR TARBIYASIDA MUSIQA FANINING TUTGAN O 'RNI. Scientific progress, 1(5).
12. Mahkamova, S. R., & Obidova, S. P. (2021). MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA BOLALARNI MUSIQIY TARBIYALASH VA TA'LIM BERISH. Scientific progress, 1(3).